

Защо вярата и науката не си противоречат?

Все още съществува предрасъдъкът, че християнската вяра е за наивните и че истински просветените не се нуждаят от такива „патерици“. Но който споделя това мнение, само издава незнанието си за постиженията на науката.

Чудото си остава чудо

„Опитите на Галилей с кълба, които се търкалят по наклонена плоскост, отвориха очите на естествоизпитателите, че природата е съдия на проектите на своя разум“ - с тези думи Имануел Кант описва пробива, който прави новият метод на познанието.

Естественонаучният експеримент се признава за обективен критерий, който определя точността на теориите и служи за тяхна проверка. Само верификационните теории (т.е. хипотезите, които могат да бъдат доказани експериментално) придобиват статут на научни теории.

Основа за по-нататъшното успешно развитие на естествознанието става изводът, направен от Галилей: „Можем да разчитаме, че ще получим приложимо познание само ако по отношение на явленията се ограничим с въпроса как.“

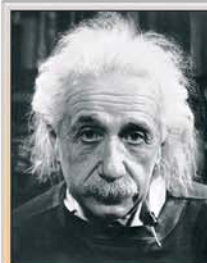
Естествознанието описва как пада камъкът, но не дава отговор защо пада. Въпросът за смисъла и целта не влиза в сферата на естествознанието.

От времето, когато Исак Нютон свежда известната тогава физика до система от уравнения, „най-важната задача на учените е да намерят общ закон, въз основа на който може да се разбере и обясни устройството на света“ (Алберт Айнщайн). По онова време никой вече не се съмнява, че рано или късно ще бъде възможно да се разтълкува всичко. Днес мнозина от съвременниците ни се придържат към мнението на Лаплас,

който на въпроса на Наполеон за Бога отговаря: „Моята представа за света не се нуждае повече от хипотезата за Бога“.

Никакво противоречие

Но през миналия век Алберт Айнщайн установява: „Ако нещо е точно от гледна точка на математиката, то не съответства на природата. А ако нещо съответства на природата, то не е точно от гледна

„Ако нещо е точно от гледна точка на математиката, то не съответства на природата. А ако нещо съответства на природата, то не е точно от гледна точка на математиката.“

Алберт Айнщайн (1879-1955)

точка на математиката." Вселената не е машина, която може да бъде предварително разчетена, както е мислел Лаплас. Според квантовата механика светът в известна степен възниква отново всяка минута. Обикновено изключението от правило се нарича чудо, но тук точно постоянството на природните закони е чудо. Възниква въпросът: "Кой или какво осигурява запазването на формата на вселената?" Тук, както казва Макс Планк: "физикът с удивление забелязва, че в привидния хаос започва да се откроява великият порядък."¹ А колегата му Макс Борн разпознава чия ръка установява този порядък: "Движението на атоми, електрони и ядра въпреки хаотичността си се подчинява на вечните Божии закони."² Но тази ръка, която въвежда ред, е скрита от

ствените науки няма никакво противоречие. Тъкмо по решаващите въпроси помежду им съществува пълно съгласие." И прави извода: "Естествознанието и религията заедно водят неуморна борба против скептицизма и догматизма, против безверието и суеверието. Лозунгът в тази борба през цялото време е: "Към Бога!"

Не е възможно да се провери
Естествознанието разглежда само процеси, които се поддават на

Пиер-Симон Лаплас (1749-1827)

„Моята представа за света не се нуждае повече от хипотезата за Бога.“

поддава в малка степен на проверка. Разбира се, можем да размишляваме как би могло да стане всичко - по повод (не)вероятността на еволюцията са се водели много спорове. Дори Жак Моно, един от най-видните привърженици на еволюционната теория в знаменитата си книга "Случайност и необходимост" пише: "Чудото е обяснено, но си остава чудо." Еволюционното учение неизменно се сблъсква с една и съща невероятност: на всич-

Исаак Нютън (1643-1727)

„Който се занимава с естествознание повърхностно, може да вярва в Бога. Този, който е осмислил естествознанието докрай, трябва да вярва в Бога.“³

проверка, а не конкретни исторически събития. Затова естествоизпитателят, макар да е способен да разсъждава за произхода на вселената и живота,

изследователя. Карл Фридрих фон Вайцзекер обобщава: "Физиката не обяснява тайните на природата, тя ги свежда до по-дълбоки тайни."³

Почти всички велики философи като Платон, Аристотел, Декарт, Лайбниц, Спиноза, Кант, Хегел, Лок, Бъркли са смятали, че вселената се основава на трансцендентна действителност. И още Исаак Нютон пише: "Който се занимава с естествознание повърхностно, може да вярва в Бога. Този, който е осмислил естествознанието докрай, трябва да вярва в Бога." Макс Планк дава ясен отговор на въпроса от заглавието: "Както и да разглеждаме проблема, между религията и есте-

не може да изведе теория. Например Стивън Уайнбърг, един от авторите на хипотезата за "големия взрив" в книгата си "Първите три минути" признава: "Не мога да отрека, че усещам известна нереалност, като описвам първите три минути на вселената така, сякаш ние наистина знаем за какво говорим."

Еволюционната теория също не може да претендира на научност. Тя, както и теорията за "големия взрив", се

Макс Планк (1858-1947)

„Както и да разглеждаме проблема, между религията и естествените науки няма никакво противоречие. Тъкмо по решаващите въпроси помежду им съществува пълно съгласие.“

ки етапи от еволюцията прекалено много неща би трябвало да станат едновременно и с голяма точност. Но принципният проблем е в друго: дори ако животът е възникнал от само себе си, той едва ли би продължил. Карл Попър пише: "За да продължи да съществува и постоянно да се приспособява към променящите се условия на околната среда, животът от самото начало трябва да е разполагал... със знанието, което ние наричаме знание на природните закони."⁴

Но откъде идват тези знания, тази информация? Информацията не спада към същата категория, към която се отнасят материята и енергията. В материалния свят не е известен процес, при който информацията да възникне от само себе си в материята.⁵ Тук става дума не само за генетична информация. При една мъртва, но все още неразложена котка е запазена цялата ѝ материя и цялата ѝ генетична информация. И все пак тя не спада към същия порядък, към който се отнася живата. Без "системна", активна информация, която се предава само от живота, живото същество се превръща с купчина без-

жизнени вещества. Но за разлика от генетичната информация тази системна информация не може да се установи материално. Така че основата на живота е нематериална и недостъпна.

Тогава вероятно Логосът - Словото, за Който се говори в Евангелието от Йоан (1:4), е тази активна информация, която същевременно е и животът.

Предрешаване на проблемите

Научните факти винаги се търкуват въз основа на светогледни предварителни нагласи. Нито един научен метод не ни кара да търсим

Макс Борн (1882-1970)

„Движението на атоми, електрони и ядра, въпреки хаотичността си, се подчинява на вечните Божии закони.“

Макс Борн

Немски физик (11.12.1882 - 05.01.1970), работил върху теорията на относителността и теорията на квантите и кристалите. През 1954 г. получава Нобелова награда заедно с В. Боте.

Карл Фридрих фон Вайцекер

Немски физик и философ (роден на 28.06.1912), специалист в областта на ядрената физика, астрономията (произхода на планетната система), натурфилософията и теорията на науката.

Алберт Айнщайн

Немски физик (14.03.1879 - 18.04.1955), създател на частната (1905) и общата (1915) теория на относителността, въз основа на която обяснява гравитацията. През 1921 г. получава Нобелова награда.

Пиер-Симон Лаплас

Френски математик и астроном (28.03.1749-05.03.1827), предложил космогоничната хипотеза за произхода на планетната система.

Макс Планк

Немски физик (23.04.1858-04.10.1947). През 1900 г. поставя основите на квантовата теория, за което през 1918 г. получава Нобелова награда.

чисто материално обяснение на видимия свят. "Тъкмо обратното, но отначало сме решили да вярваме в чисто материалните процеси, а след това сме създали методи за изследване и научни теории, които дават чисто материални обяснения, колкото и да противоречат тези обяснения на здравия смисъл" - така описва ситуацията Ричард Луонтин. А Артър Кис изтъква принципната ненаучност на еволюционната теория: "Еволюцията не е

доказана и не може да бъде доказана. Ние вярваме в нея, тъй като единствената алтернатива е сътворението на света от Бога, а това е немислимо."

И така, Макс Тюркауф е прав, когато обобщава: "Животът е непостижима тайна. Науката има пълно право да гадае и да разсъждава по тази тема. Но би било ненаучно и нечестно тези догадки да се представят като научно доказани факти."⁶

¹ Planck, M. Wege zur physikalischen Erkenntnis. Leipzig, 1944

² Born, M. Physik im Wandel meiner Zeit. Vieweg, 1959

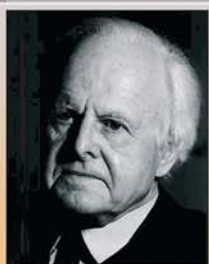
³ Weizsaecker, C. Bewusstseinswandel. Muenchen-Wien, 1988

⁴ Popper, K. Alles Leben ist Problemloesen. Muenchen, Zuerich, 1994

⁵ Giff, W. Am Anfang war die Information. Haensler, 2002

⁶ Turkauf, M. In: Naturwissenschaft und Glaube Bern-Muenchen-Wien, 1988

„Физиката не обяснява тайните на природата, тя ги свежда до по-дълбоки тайни.“

Карл Фридрих фон Вайцекер (р. 1912)

проф. д-р
Волфганг
Лайзенберг

декан на факултета по информационна техника, електротехника и мехатроника в Техническия университет в гр. Гисен, Германия